

HUMANITIES INSTITUTE

Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

AK SAÇLI KADIN / AK CHACH AYAL (1976)

Zuura Sooronbaeva (1924-2012)

Kaynak: Sooronbaeva, Z. (2021). *Ak saçlı kadın*. Bişkek. 100 Sayfa.

GENEL BILGI

Yazar

Erken Yaşamı ve Gazetecilik Zuura Sooronbaeva, 15 Ağustos 1924'te Kırgızistan'ın Ak-Suu ilçesine bağlı Colgolot köyünde doğdu. 1940 yılında ortaokuldan mezun olduktan sonra Ysyk-Köl Pravdası (Issık Göl Gerçeği) gazetesinde sekreter-daktilo olarak çalışmaya başladı. 1959 ile 1974 yılları arasında bölgesel gazete Kommunistik Emgek'te (Komünist Emek) muhabir olarak görev yaptı. Daha sonra yeniden Ysyk-Köl Pravdası'na dönerek gazetecilik kariyerini 1979 yılına kadar sürdürdü.

Şiir ve Edebiyata İlk Adımlar Sooronbaeva edebiyat hayatına şair olarak başladı. İlk şiir kitabı *Benim Köyüm (Menin Aiylym)* 1960 yılında yayımlandı. 1966'da çıkan *Dostluk (Dostuk)* adlı kitabında şiirlerinin yanı sıra *Dostluk (Dostuk)* ve *Evlatlık Oğul (Asyrandy Uul)* adlı manzum hikâyeler de yer aldı. Eleştirmenler başlangıçta onun şiirden düzyazıya geçişini kuşkuyla karşılasa da, kısa sürede yetenekli bir hikâye ve roman yazarı olduğunu kanıtladı.

Nesir Alanındaki Başarısı İlk önemli düzyazı eseri *Aster Çiçekleri (Astra Gülü)* 1971 yılında yayımlandı ve ona geniş bir ün kazandı. 1970'li yıllarda *Yetimler (Jetimder)*, *Andrey (Andrei)* ve *Ak Saçlı Kadın (Ak Chach Ayal)* gibi önemli eserler kaleme aldı. 1980'li yıllar da onun için oldukça verimli geçti. Bu dönemde *Dağlar Bilir (Toolor Bilet)* adlı öykü kitabını, çocuklar için yazdığı *Dinlen Anne (Es Alchy, Apa)* adlı eseri ve *Leningrad'dan Gelen Mektup (Leningraddan Kelgen Kat)* adlı uzun öyküsünü yayımladı. Eserleri, sıradan insanların hayatını ve gündelik yaşamı gerçekçi ve duygusal bir derinlikle yansıtmaları sayesinde geniş bir okur kitlesine ulaştı. En tanınmış eserlerinden biri olan *Yabancı (Choochun Kishi)* 1988 yılında yayımlandı. Bir karı-koca arasındaki acı dolu duygusal ilişkiyi konu alan roman büyük ilgi gördü ve yazara yeniden edebi saygınlık kazandı. Okurların isteği üzerine 2002 yılında devamı yayımlandı ve eser günümüzde de güncelliğini korumaktadır.

Drama ve Tiyatro Sooronbaeva tiyatro alanında da eserler verdi. *Damat (Erkek Kolukmy)*, *Kırık Türbe (Sınğan Mazar)*, *Zenginlik ve Aşk (Baylyk jana Mahabat)* ve *Ateşli Şafak (Örttüü Tang)* adlı oyunları bunlar arasındadır. *Kırık Türbe* adlı oyunu Kazakçaya *Hastalık (Ildet)* adıyla çevrilmiş ve Abay Jambul Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir. Daha sonra Kazakistan ve Rusya'da da temsil edilmiştir.

Ödülleri ve Mirası Sooronbaeva 1953 yılında Sovyet Gazeteciler Birliği'ne, 1954 yılında ise Sovyet Yazarlar Birliği'ne üye oldu. Kırgızistan Yüksek Sovyeti tarafından takdir belgeleriyle ödüllendirildi; II. Dünya Savaşı sırasında gösterdiği özverili çalışma nedeniyle "Cesur Emek" madalyası ve Lenin'in doğumunun yüzüncü yılı anısına verilen hatıra madalyasını aldı. 1995 yılında kendisine Kırgızistan Halk Yazarı unvanı verildi. Daha sonra okuduğu köy okuluna ve Karakol şehrindeki bir sokağa onun adı verildi.

Özel Hayatı ve Karşılıksız Aşk Sooronbaeva'nın eserlerinde sıkça görülen duygusal ve trajik temaların çoğu, kendi hayatından izler taşır. Karakterleri gibi o da karşılıksız bir aşk yaşamıştır. Hayatı boyunca Şarip adında bir genç adama âşık oldu. Aralarında derin bir sevgi vardı, ancak II. Dünya Savaşı

başladığında Şarip cepheye gitti ve birlikte bir hayat kurma hayalleri yarım kaldı. Bu nedenle kavuşmaları mümkün olmadı. Sooronbaeva daha sonra iki kez evlenmiş olsa da aradığı mutluluğu hiçbir zaman tam anlamıyla bulamadı. Şarip ile ancak hayatının son yıllarında yeniden karşılaştı. Yaşamının son dönemlerini ise tek oğlu, torunları ve torunlarının çocuklarıyla geçirdi.

Eser *Ak saçlı kadın* adlı novella 1976 yılında yayımlanmış olup Kırgız okurları arasında en tanınmış ve en çok sevilen eserlerden biridir. “Ak saçlı kadın” metaforu, kayıp kocasını ömür boyu beklemenin getirdiği derin keder nedeniyle Zulay’ın erken yaşlanmasını simgeler. Aynı zamanda savaşın bıraktığı duygusal yaraları ve kayıpları hayatları boyunca taşıyan kadınların dayanıklılığını da yansıtır.

Kırgızistan’ın bağımsızlığının ilk yıllarında, ülkenin siyasi ve ekonomik geçiş süreci nedeniyle okuma kültürü geçici olarak gerilemiştir. Ancak 2005’ten sonra ulusal edebî mirasa olan ilgi yeniden canlanmış ve Kırgız yazarların birçok eseri tekrar yayımlanmıştır. Bu eserler arasında *Ak saçlı kadın* yeniden büyük ilgi görmüş ve bugün genç okurlar tarafından tekrar okunmaktadır.

Arka Plan Zuura Sooronbaeva, *Ak saçlı kadın* adlı eserinin duygusal temelini oluşturan kendi yaşam hikâyesini anlatır. Genç bir öğretmenken Şarip adında bir adamla tanışır ve kısa sürede birbirlerine âşık olurlar. Ancak II. Dünya Savaşı başladığında ilişkileri yarım kalır ve Şarip, birlikte olamadan cepheye gönderilir.

Sharip’in gidişinden sonra Zuura, istemediği bir evliliğe zorlanır. Buna rağmen Şarip’i sevmekten vazgeçmez ve sürekli onu düşünmeye devam eder. Bulunduğu durumu kabul edemeyerek eşini terk eder ve ailesinin yanına geri döner. Daha sonra yeniden evlendirilir, ancak kalbi hâlâ Şarip’tedir ve onun geri döneceğine inanarak beklemeye devam eder.

Şarip de savaş boyunca onu arar; fakat bulamadığı için sonunda başka bir kadınla evlenir. Buna rağmen ikisi de ilk aşklarını unutmaz, ancak bir daha asla karşılaşmazlar.

Zuura, çocuğunu büyütürken hem duygusal acı hem de ömür boyu süren bir umut taşır. Hafızasında Şarip, tek gerçek aşkı olarak kalır. Onun hikâyesi; bekleyişin, ayrılığın ve savaşın şekillendirdiği gerçekleşmemiş bir aşkın hikâyesidir ve edebi eserinin duygusal özünü oluşturur.

KIŞILAR

Zulay – Eserin ana karakteri; II. Dünya Savaşı’nda eşini kaybeder, hayatı boyunca onu bekler ve oğlunu tek başına büyütür. Dayanıklılığı ve fedakârlığı temsil eder.

Şabdanbek / Baatırbek – Zulay’ın eşidir; savaşta kaybolan askerdir. Ağır yaralı ve tanınmaz halde geri döner, daha sonra Baatırbek olduğu anlaşılır. Kimliği eserin sonunda ortaya çıkar.

Kapaz – Zulay ve Şabdanbek’in oğludur; kolhozda hayvancılıkla uğraşan bir uzmandır. Savaş sonrası kuşağı temsil eder.

Meeri – Kapaz’ın eşidir; genç bir çoban kızıdır. Gelenek ile modernleşme arasında denge kurmaya çalışan eğitimli kırsal gençliği temsil eder.

Usup – Postane çalışanıdır; Zulay’a evlenme teklif eder ve gönderdiği yanlış bir mektupla Zulay ile Şabdanbek’in ayrılmasına sebep olur.

ÖZET

Ak Saçlı Kadın, Sovyet Kırgızistan’ında 1960–1970’li yıllarda, II. Dünya Savaşı’nın ardından gelen uzun ve zor dönemlerin gölgesinde Zulay ve ailesinin yaşamını anlatır.

Zulay, savaşta kısa bir süreliğine köyüne dönen asker Şabdanbek ile evlenir. Şabdanbek aynı zamanda Zulay’ın hayatında önemli bir yeri olan, hayatını kaybetmiş kardeşi Janyş’ın yakın arkadaşıdır. Bu durum, aralarındaki bağı daha da güçlü kılar. Ancak bu mutluluk uzun sürmez; Şabdanbek yeniden cepheye gönderilir ve kısa süre sonra kaybolur. Zulay, küçük oğlu Kapaz ile birlikte tek başına kalır.

Bundan sonra Zulay'ın hayatı büyük bir mücadeleye dönüşür. Zor kırsal koşullarda hem çalışır hem de çocuğunu büyütürken eşini beklemeye devam eder. Kapaz kolhoz ortamında büyür, hayvancılık uzmanı olur ve kendi yaşamını kurar. Daha sonra Meeri ile evlenerek yeni bir aile oluşturur.

Hikâyede ayrıca savaşın izlerini taşıyan, saygın bir at çobanı olan Baatırbek de önemli bir karakter olarak yer alır. Geçmişin gizli gerçeği, Zulay'ın Baatırbek'in evinde bir bıçak görmesiyle ortaya çıkar. Bu olay, onun kayıp eşiyle bağlantılı bir gerçeği açığa çıkarır. Baskılar sonucunda Baatırbek, aslında Şabdanbek olduğunu itiraf eder; savaş yaraları ve yanlış bilgiler nedeniyle yıllarca süren bir ayrılık ve yanlış anlaşılma yaşandığını açıklar.

Uzun yıllar sonra aile duygusal olarak yeniden bir araya gelir. Ancak bu kavuşma uzun sürmez; Zulay'ın sağlığı hızla kötüleşir. Ölümünden önce Şabdanbek ile barışır ve Kapaz'dan aile bağlarını korumasını ister. Zulay'ın vefatından sonra Kapaz, Şabdanbek'i babası olarak kabul eder.

OLAYLAR

Baatırbek, Bir At Çobanı ve Savaş Gazisi Kapaz, Lenindik kolhozunda zooteknist olarak çalışırken, komşu kolhoz olan “Kırgızistan'ın 40. Yıl Dönümü” kolhozundan bir at çobanıyla karşılaşır. Yaşlı adam, yurtunun içinde ona kendi yaşam hikâyesini anlatır. II. Dünya Savaşı gazisidir; savaşta yüzü büyük ölçüde zarar görmüş, yalnızca bir gözü kalmıştır. Tanrı'nın kendisine çocuk vermemesine derin bir üzüntü duyar. Dört kez evlenmiştir; ilk eşi savaş sırasında onu terk etmiş, iki kez de farklı sebeplerle boşanmıştır, ancak şu anki eşi iyi bir kadındır. Kapaz'a kırmızı, yani fermente kısrak sütü ikram eder. Geleneksel Kırgız kültüründe kutsal “ak içecekler” asla satılmaz. Göçebeler bunun manevi sonuçlarından korkar, bu yüzden paylaşmak göçebe yaşamın bir kuralı haline gelmiştir.

Savaşın Yankıları Çoban, geçmişi hakkında daha fazla şey anlatır: Savaş hastanesinden döndüğünde ilk eşi çoktan başka biriyle evlenmiştir. Misafirine merakla bakarak Kapaz hakkında sorular sorar. Kapaz, Lenindik kolhozunda çalıştığını ve babasının II. Dünya Savaşı'nda öldüğü için yalnızca dul annesiyle büyüdüğünü anlatır. Yaşlı adam iç çeker ve bazı kadınların bu kadar sadık olmadığını, bazılarının bir erkeği sevip sonra başka birini sevebildiğini söyler. Kapaz ise gururla annesinin asla yeniden evlenmediğini söyler. Sonunda Kapaz gitmek zorunda kalır. Çoban onu akşam yemeğine davet eder, ancak Kapaz kabul etmez. Arabasına doğru yürürken Kapaz, otlakta zarif bir şekilde at süren güçlü bir kadını fark eder.

Emek Bayramı Kırgızistan ile Kazakistan arasındaki Karkıra yaylasında, çobanlar ve hayvan yetiştiricileri için büyük bir bayram düzenlenir. Hayvancılık başarılarıyla ilgili konuşmaların ardından ödül töreni başlar. Kalabalık, “Kırgızistan'ın 40. Yıl Dönümü” kolhozunun at çobanı Baatırbek Asankadırov için coşkuyla alkışlar. Kapaz, bu gaziye yeniden görünce şaşırır. Baatırbek, göğsündeki madalyalara ek olarak Ekim Devrimi Nişanı'nı da alır. Onu izleyen Kapaz, gerçek güzelliğin fiziksel görünüşte değil emekte olduğunu anlar. Baatırbek, çiftliğinin başarısını ilan eder: yüz kısraka karşılık yüz tay. Törenin ardından Baatırbek Kapaz'ı öğle yemeğine davet eder, ancak Kapaz gitmek zorundadır.

Kapaz'ın Hikâyesi

Işkın Kavgası Kapaz şu anda Issık-Köl bölgesinde bir köyde çalışsa da aslında Çüy bölgesindendir. Zihni sık sık acı bir çocukluk anısına geri döner. Bir hafta sonu Kapaz ve sınıf arkadaşları, herbaryum için bitki toplamak ve dağlarda yetişen ışkın toplamaya gitmek için bir dağ gezisine çıkarlar. Bu gezide Kapaz, Gülbarchın adlı bir kızla yakın bir arkadaşlık kurar. Idris adlı bir sınıf arkadaşı bu yakınlıktan derin bir kıskançlık duyar. Çocuklar ışkın toplarken gerginlik sonunda sert bir kavgaya dönüşür. Öfkeyle Idris, Kapaz'a acımasızca hakaret eder ve onun gerçek babasının Issık-Köl bölgesinden bir asker olduğunu, aslında kız kardeşi Zulay'ın oğlu olduğunu söyler.

Kapaz'ın Gerçeği Bu söylentiden sarsılan Kapaz, annesi Kına ve Tölögön'e gerçekten Zulay'ın oğlu olup olmadığını sorar. Bu ağır iftirden şoke olan Tölögön, Idris'in ailesiyle yüzleşir; onlar da hızla bu zalim yalan için özür dilerler. Kapaz daha sonra, II. Dünya Savaşı'nda ölen Zulay'ın eşi Şabdanbek'ten gelen mektupları okuyarak teselli bulur. Kısa süre sonra trajedi tekrar yaşanır ve Tölögön ölür. Zulay, aileyi devlet yol bakım kurumunda çalışarak ayakta tutar. Kına, Kapaz okulu bitirir bitirmez öldüğünde Zulay Kapaz'ın

yanına taşınır. Daha sonra süt sağan bir kadın olarak çalışmaya başlar. Tüm bu ağır emek ve fedakârlık sayesinde Kapaz, ziraat üniversitesine girer.

Kapaz'ın Annesi Zulay'ı Ziyareti Ziraat üniversitesinde okurken Kapaz yaz tatilinde annesi Zulay'ı ziyaret eder. Zulay küçük bir köyde yalnız yaşamaktadır ve hastadır. Henüz kırk yaşında olmasına rağmen saçları çoktan ağarmış, olduğundan çok daha yaşlı görünmektedir. Zulay, Kapaz'ı içtenlikle karşılar çünkü hayatta gerçekten tek dayanağı odur; Kapaz'ın da tek ailesi annesi Zulay'dır. Bir gün Kapaz, annesine babası Şabdanbek ile savaş öncesinde mutlu olup olmadıklarını sorar. Zulay bu sorudan kaçır ve acısını gizler. Hâlâ Şabdanbek'i beklediğini ve savaşta kaybolan kardeşleri düşündüğünü söyler. Sık sık ağladığını, kederin onu ak saçlı yaşlı bir kadına çevirdiğini anlatır. Şabdanbek ile yalnızca bir hafta birlikte yaşadığını, onun savaşa gitmek zorunda kaldığını söyler. Ayrıca sadece Kapaz için yaşadığını ifade eder.

Kapaz'ın Mesleki Yaşamı

Kapaz'ın Tarım Çalışmaları Kapaz kolhozda çalışmakta ve verimsiz toprakları işleyerek yaklaşık bin dönümlük araziye gübre yardımıyla daha verimli hale getirmektedir. Korunga ve yulaf yetiştirmeye başlar. Ancak bazı yetkililer, özellikle agronomlar, onun yöntemine karşı çıkarlar. Oysa verimli bölgelerde bile hayvanlar için yeterince ot bulunmamaktadır. Bu nedenle Kapaz, köylülerden yalnızca ovalarda değil, dağlık bölgelerde de ot toplamalarını ister. Bazıları onun fikrini desteklerken bazıları karşı çıkar. Tartışmalara rağmen kolhoz başkanı Kapaz'ın planını destekler. Kış için yeterli ot hazırlayabilmek amacıyla şehirlerden ek işçiler getirmeye karar verir.

Meeri'nin Yaylasına Ziyaret Kapaz, genç bir kız olan Meeri ile ailesinin yayladaki çadırını ziyaret eder. Meeri'nin babası çobandır. Meeri halasının yanında yaşamış, Rusça eğitim veren bir okulda okumuş ve daha açık fikirli biri olarak yetişmiştir. Kırgızca eğitim alan öğrenciler ise gelenekler ve ulusal karakter nedeniyle genellikle daha çekingen kabul edilmektedir. Meeri üniversiteye girememiştir; çünkü babası aniden düşüp sırtını sakatlamıştır. Bu yüzden bir sonraki yıl tekrar denemeyi planlamaktadır. Çadırda birlikte akşam yemeği yerler. Yemekten sonra Meeri, gece boyunca kurtlara karşı koyun ağılını birlikte koruyup koruyamayacaklarını sorar. Bu öneri babasını rahatsız eder; çünkü evlenmemiş bir kızın genç bir erkekle geceyi geçirmesi uygun görülmez. Ancak Meeri bunda yanlış bir şey görmez ve babası da sonunda başka çaresi olmadığı için kabul eder.

Gece Nöbeti Koyun ağılında Meeri ile Kapaz, çobanlık yöntemleri hakkında konuşurlar; koyunları köpekle gütmek için iyi olup olmadığını tartışır. Meeri, koyunların bir köpektan korkup onu kurt sanmalarıyla ilgili bir hikâye anlatır. Kapaz yanında Cengiz Aytmatov ve başka yazarlara ait kitaplar getirir; Meeri buna çok sevinir.

Kapaz ayrıca annesinden söz eder. Annesinin çok hasta olduğunu ve her an ölebileceğini söyler. Onu Çuy vadisinden bu köye getirmek istemektedir, ancak annesi evini terk etmeyi kabul etmez. Kapaz aslında Meeri'yi çoktan sevmeye başlamıştır, fakat bu duygusunu sessizce içinde taşır. Meeri ile Kapaz gece boyunca birlikte koyunları korurlar. Sabah olduğunda Kapaz atına binip ayrılırken Meeri'nin alnından öper.

Ot Hasadı, Sonbahar Dönüşü ve Kavuşma Yaylalarda köylüler ot toplar ve bunlar silaja dönüştürülür. Herkes mutludur ve bunun kış boyunca kendilerine büyük fayda sağlayacağına inanır. Sonbahar geldiğinde herkes köylere geri döner, ancak Meeri yaylada kalır. Ailesi onun ne zaman döneceği konusunda endişelenir. Kapaz onları sakinleştirir ve Meeri'nin yakında döneceğini söyler. Kapaz evinde dinlenirken gazeteler okur ve at çobanı Baatırbek'in yaptığı kırbaç görür. Baatırbek'i özler ve onu düşünür. Eğer Meeri ile evlenirse, Baatırbek'in kendilerine yol gösterecek saygın bir aksakal gibi rehberlik edeceğini düşünür. Sabah olduğunda Meeri gelir ve birlikte kahvaltı yaparlar.

Meeri'nin Başarısı ve Evlilik Teklifi Meeri yayladan döndükten sonra devlet için etlik olarak yetiştirilen özel koyunlar teslim eder. Her koyun yaklaşık yüz elli yedi kilo ağırlığındadır. Bu büyük bir başarı sayılır ve hem ailesi hem de kolhoz onunla gurur duyar. Birkaç gün sonra kolhoz başkanı ve iki ya da üç görevli, geleneklere uygun şekilde Kapaz adına Meeri'yi istemek için ailesini ziyaret ederler. Meeri'nin ailesi, eğer Meeri de ister ve gençler birbirlerini seviyorsa bu evliliği kabul edeceklerini söyler. Ancak kız kaçırma

olmaması ve tüm düğün geleneklerinin eksiksiz yerine getirilmesi gerektiğini özellikle vurgularlar. Kolhoz başkanı, Kapaz'ın bütün geleneklere uyacağını ve evliliğin törelere göre yapılacağını söyler. Ardından şu atasözünü dile getirir: “Kalıngsız kız bolso da, kaadasız kız bolboy.” Yani, bir kız başlık parası olmadan evlendirilebilir; ancak düğün gelenekleri yerine getirilmeden evlilik olmaz.

Kapaz'ın Dönüşü ve Yeni Evi Kapaz, Meeri'nin ailesinin evliliği kabul ettiğini öğrenince annesini almak için Çüy bölgesine gider. Bu sırada Kapaz için yeni bir ev yapılmaktadır. Kapaz ve annesi eski evlerine geldiklerinde evin boş olduğunu görüp şaşırırlar. Kısa süre sonra bütün eşyalarının yeni eve taşındığını ve kolhozun onun için yeni mobilyalar da satın aldığını öğrenirler. Kapaz büyük bir mutluluk yaşar. Artık düşündüğü gibi yalnız olmadığını, çevresindeki insanların ona büyük destek verdiğini anlar. Yeni eve geldiklerinde gördükleri karşısında sevinç ve mutlulukla dolarlar. Kırgız geleneğine göre onlardan “süyünçü” istenir; bu, güzel haberi getiren kişiye verilen küçük bir armağan ya da ödüdür. Kapaz ile annesi de mutlulukla Sovyet rublesi vererek süyünçü dağıtırlar.

Düğün

Meeri'nin Düğün Hazırlıkları ve Zulay'ın Ziyareti Kapaz, düğün hazırlıkları nedeniyle Meeri'yi göremez. Meeri içine kapanır, daha sessiz ve düşünceli bir hâle gelir. Ailesi ise yakında başka bir aileye gelin gideceğini bildiği için ona özel bir özenle yaklaşır. Düğünden bir gün önce Meeri'nin ailesi, Kapaz'ın annesi Zulay'ı davet eder. Onlar, güçlü ve güzel bir kadınla karşılaşmayı beklemektedir. Ancak karşılarında, elli yaşında olmasına rağmen çok daha yaşlı görünen, zayıf ve ak saçlı bir kadın bulurlar. Meeri'nin annesi, Zulay'ın hayatı boyunca büyük acılar çekmiş olduğunu hisseder. Zulay için Issık Göl bölgesi yabancıdır. Yüksek rakım ve zorlu koşullar yüzünden burada kendini daha hasta hissetmektedir. Şabdanbek'in, yani Kapaz'ın babasının da aynı kolhozdan olduğunu bilmektedir; ancak geçmişe dair fazla şey öğrenirse oğlunun acı çekmesinden korktuğu için bunu Kapaz'a hiç anlatmaz.

Düğün Töreni ve Kutlama Düğün başlar. Damat gelir ve iki gelin, onun gelişini duyurarak süyünçü ister. Yani damadın gelişini duyurdukları için gelenek gereği ödül talep ederler. Meeri'nin annesi Baalkan da bu geleneğe uyar ve onlara süyünçüyü verir. Kapaz, çeşitli geleneksel ritüelleri yerine getirdikten sonra eve girer. Düğün iki gün boyunca devam eder. Ardından Meeri baba evinden ayrılır ve annesi onun gidişi sırasında gözyaşlarına boğulur. Kolhoz tarafından gönderilen bir Volga otomobili gelir ve Meeri, düğünlerin, konserlerin, film gösterimlerinin ve dans gecelerinin düzenlendiği kolhoz kulübüne götürülür. Diğer misafirler de kolhoz otobüsüyle gelirler. Meeri ile Kapaz düğün kıyafetleri içinde çok mutlu görünmektedir. Masalar meyve ve sebzelerle donatılmıştır. Tören başladığında köy sovyeti başkanı bir konuşma yapar, genç çifti kutlar ve evlilik belgelerini takdim eder. Ardından şampanyalar açılır ve kutlamalar başlar. Herkes genç çifte mutluluk ve uzun bir ömür diler.

Zulay'ın Düğün Konuşması ve Hastalanması Kutlama sırasında Zulay ayağa kalkarak bir konuşma yapar. Herkese gösterdikleri misafirperverlik ve iyilik için teşekkür eder. Hayatında gerçekten mutlu olduğu yalnızca iki an yaşadığını söyler: biri Şabdanbek ile evlendiği gün, diğeri ise Kapaz'ı doğurduktan sonra onu ilk kez gördüğü andır. Şimdi ise hayatına üçüncü bir mutluluğun girdiğini söyler; çünkü artık Meeri gibi bir gelin kazanmıştır. Genç çifte mutluluk diler ve birlikte huzurlu bir yaşam sürmelerini temenni eder. Duygularına hâkim olamayarak ağlamaya başlar. Bu sırada Kapaz, at çobanı Baatırbek ile eşini arar; ancak onların düğüne gelmediğini fark eder. Bir süre sonra kutlamalar sona erer ve herkes evine döner. Çok geçmeden Zulay ağır şekilde hastalanır ve ilçe merkezindeki hastaneye kaldırılır.

Baatırbek'in Ziyareti ve Şabdanbek'in Hatırası At çobanı Baatırbek ile eşi, Kapaz ve Meeri'nin evini ziyaret ederler; ancak evde yalnızca Meeri vardır. Daha sonra Meeri bu ziyareti Zulay'a anlatır. Zulay gelen misafirlerin kim olduğunu sorduğunda Kapaz, Baatırbek'in çok saygı duyduğu bir at çobanı olduğunu söyler. Kapaz daha sonra babası Şabdanbek'in fotoğraflarını gösterir ve onun savaş sırasında gösterdiği cesaret nedeniyle Lenin Nişanı, Kızıl Yıldız Nişanı ve Şeref Nişanı aldığını gururla anlatır. Zulay sessizce onu dinledikten sonra, Şabdanbek'in bir gün mutlaka geri döneceğine dair umudunu hiç kaybetmediğini söyler. Meeri de Kapaz'ın görünüşü olarak babasına çok benzediğini ekler. Bunun üzerine Kapaz, annesinden babasını ve geçmişte birlikte yaşadıkları hayatı daha ayrıntılı anlatmasını ister.

Zulay'ın Savaş ve Kayıp Hatıraları

Zulay'ın Savaşın Başlangıcını Hatırlaması Zulay hikâyesini anlatmaya başlar. II. Dünya Savaşı başladığında dokuzuncu sınıfta okumaktadır; ancak savaşın getirdiği zor koşullar nedeniyle eğitimine devam edemez. Caniş ve Bayış adında iki ağabeyi vardır. Aileleri, yol yapım işçilerinin ve uzmanların çalıştığı bir bölgede yaşamaktadır. Ağabeyleri savaşa gittikten sonra anne ve babası büyük bir üzüntü içine girer. O dönemde Zulay'ın babası yol makinisti olarak çalışmaktadır. Zulay da ailesine destek olmak için yol idaresinde çalışmaya başlar. Bu yıllarda işçiler, bugünkü adı Bişkek olan Frunze ile Issık Göl bölgesini birbirine bağlayan önemli bir proje olan Frunze–Rıbaçye demiryolu hattını inşa etmektedirler.

Canış'ın Askerî Okuldan Gönderdiği Mektup Zulay, ağabeyi Caniş'in aileye gönderdiği bir mektubu hatırlar. Caniş, bir yıllık askerî okul eğitimine başladığını yazmaktadır. Mektubunda, okulda yalnızca iki Kırgız öğrencinin bulunduğunu gururla anlatır: kendisi ve yakın arkadaşı. Ayrıca arkadaşıyla birlikte çekilmiş bir fotoğrafını da gönderir. Caniş'in arkadaşı da aileye selamlarını iletir ve Kırgızistan'daki yaşamla ilgili haberler yazmalarını ister. Mektup aileye ulaştınca herkes büyük sevinç yaşar ve iki genç asker fotoğrafına uzun uzun bakar. Aile, Caniş'in arkadaşından her zaman sıcak sözlerle bahseder ve ona da selamlarını gönderir.

Zulay ile Caniş'in Arkadaşı Arasındaki Mektuplar Bir gün Zulay'dan iki ayrı mektup yazması istenir: biri ağabeyi Caniş'e, diğeri ise onun arkadaşına gönderilecektir. Bundan sonra Caniş'in arkadaşı doğrudan Zulay'a yazmaya başlar ve ondan daha fazla mektup göndermesini ister. Zamanla bu mektuplaşma, aralarında sıcak bir yakınlık oluşmasına yol açar. Daha sonra Caniş ile arkadaşı birlikte yeni bir mektup göndererek askerî eğitimlerini tamamladıklarını ve farklı cephelere gönderileceklerini bildirirler. Bu haber aileyi derinden üzer. Savaşın tehlikeleri nedeniyle Caniş'in arkadaşının artık yazamayacağını düşünürler. Ancak o, Zulay'a mektup göndermeye devam eder ve aralarındaki bağ, mesafelere ve belirsizliklere rağmen giderek daha da güçlenir. Caniş ve Bayış'ın savaşta ölmesi aileyi büyük bir yıkıma sürükledi.

Şabdanbek'in Tölögön'ün Ailesine Dönüşü Yaralı askerler, dağ yolu yeniden açılıncaya kadar yol yapım çalışmalarına yardım etmeye başlarlar. Bu sırada şoför aniden Zulay'ın babasına Tölögön olup olmadığını sorar ve oğullarının arkadaşının geldiğini, çoktan evlerine bırakıldığını söyler. Zulay ile babası aceleyle eve döner ve orada Janyş'ın arkadaşı Şabdanbek'i beklerken bulurlar. Aile, oğullarını kaybetmenin acısını hâlâ derinden yaşamaktadır ve Zulay sürekli ağlamaktadır. Ancak annesi ona, Şabdanbek'in de yaralı olduğunu ve bitmek bilmeyen gözyaşlarıyla üzülmemesi gerektiğini söyler. Şabdanbek omzundan yaralanmıştır ve ordudan bir aylık izin almıştır. Gelir gelmez doğrudan Tölögön'ün ailesinin evine gelir. Onu gören Tölögön, kaybettiği oğullarını ve savaşın getirdiği acıları hatırlayarak uzun süre ağlar.

Tölögön'ün Evinde Filizlenen Aşk Ertesi gün Zulay işe gitmemek için izin ister ve aile Şabdanbek ile birlikte vakit geçirir. Onun varlığı, uzun süredir yasın hâkim olduğu eve yeniden mutluluk getirir. Bu günler içinde Zulay ile Şabdanbek birbirlerine derinden âşık olurlar. Şabdanbek onunla evlenmek istemektedir, ancak bunu ailesine nasıl söyleyeceğini bilemez. Mahalleden bir kadın gençler ile aile arasında aracılık yapar. Kadın, Şabdanbek'in yakında yeniden cepheye dönecek olmasına rağmen evlilik konusunda gerçekten kararlı olup olmadığını sorar. Zulay ile Şabdanbek, savaşa rağmen birlikte olmak istediklerini ve kararlarından emin olduklarını söylerler.

Cepheye Dönmeden Önce Yapılan Evlilik Aynı gün aracı kadın, Zulay'ın anne ve babasıyla konuşarak evlilik için izin ister. Zulay'ın babası savaşın artık sona yaklaşmakta olduğunu ve Şabdanbek'in kızı için en uygun kişi olduğunu söyler; ancak evliliğin savaş bittikten sonra yapılmasının daha doğru olacağını düşünür. Fakat gençler ayrılık ve belirsizlikten korktukları için hemen evlenmek isterler. Uzun konuşmalardan sonra sonunda evliliklerini resmî olarak kaydettirmelerine izin verilir. Zulay ile Şabdanbek evlenirler, ancak mutlulukları çok kısa sürer. Kısa süre sonra Şabdanbek yeniden cepheye döner ve savaşa gider.

Şabdanbek'in Mektupları ve Kapaz'ın Doğumu Şabdanbek cepheye gittikten sonra Zulay onun mektuplarını büyük bir umutla bekler. Şabdanbek, Ukrayna cephesine gönderildiğini yazar. Daha sonra

başarılı bir saldırı nedeniyle Şeref Nişanı ile ödüllendirildiğini bildirir. Bir sonraki mektubunda başka bir birliğe gönderildiğini söyler; ancak bundan sonra kendisinden bir daha hiçbir haber alınamaz. Zulay her gün postaneye giderek onu beklemeye devam eder, fakat hiçbir bilgi alamaz. Sürekli ağlar, ama umudunu kaybetmez. Bu acılı bekleyiş sırasında bir erkek çocuk dünyaya getirir ve ona Kapaz adını verir. “Kapaz” sözcüğü “tuzak” ya da “kafes” anlamına gelir; bu isim, Zulay’ın kayıp, özlem ve duygusal sıkışmışlıkla dolu yaşamını simgeler.

Savaşın Sonra Zulay’ın Yeni Yaşamı Savaş sona erdikten sonra Zulay’ın anne ve babası, demiryolu ve yol yapım deposundan ayrılarak kendi köylerine geri dönerler. Ancak Zulay aynı yerde kalır; çünkü Şabdanbek geri dönerse onu yine orada bulabileceğine inanır. Çalışmayı sürdürür ve zamanla Komünist Parti’ye üye olur. Gösterdiği özverili çalışmalardan dolayı devlet tarafından kendisine bir motosiklet hediye edilir. Ayrıca üç aylık bir kursa katılır ve sürücü belgesi alır. Bundan sonra Zulay, görevlerine ve yaşam sorumluluklarına kendisini tamamen adanarak daha büyük bir istek ve kararlılıkla çalışmaya devam eder.

Boş Umut ve Usup’un Evlilik Teklifi Bir gün Zulay işten eve döndüğünde, bir zamanlar onun evlenmesine aracılık eden komşu kadın heyecan içinde Şabdanbek’in geri döndüğünü söyler. Büyük bir sevinçle hemen eve koşan Zulay, Şabdanbek’i göremez. Aslında komşu kadın, küçük Kapaz’ın babası Şabdanbek’e ne kadar çok benzediğini görünce şaşkınlığa kapılmıştır. Yaklaşık on yaşlarında olan Kapaz, çoğunlukla büyükanne ve büyükbabası tarafından yetiştirildiği için köyden annesini ziyarete gelmiştir. Şehre, postanede çalışan ve Zulay’a karşı hisleri olan Usup ile birlikte geldiğini anlatır. Kapaz masum bir şekilde, Usup’un kendisinden annesini onunla evlenmeye ikna etmesini istediğini söyler. Ancak Zulay, Usup’un evlilik tekliflerini daha önce birkaç kez reddetmiştir.

Zulay’ın Şüpheleri ve Tölögön’ün Son Yılları Zulay, gelini Meeri’ye hikâyesini anlatırken, belki de Usup’un Şabdanbek’in bazı mektuplarını saklamış ya da ona ulaştırmamış olabileceğini söyler; çünkü Usup kendisiyle evlenmek istemektedir. Ancak aynı zamanda Şabdanbek’in savaş sırasında resmî olarak kayıp ilan edildiğini ve gerçek akıbetinin hiç öğrenilemediğini de bilmektedir. Aynı gün küçük Kapaz, dedesi Tölögön’ün ağır hasta olduğunu söyler. Zulay çay ve kurabiye alır, ardından motosikletle ailesini ziyarete giderler. Tölögön artık çok güçsüzdür ve yürüyememektedir; ancak inatla doktora gitmeyi reddeder. İki yıl sonra Tölögön hayatını kaybeder. Onun ölümünden sonra Zulay’ın yaşamı gerçekten zorlaşır; ağır çalışma koşulları, yalnızlık ve derin bir mutsuzluk içinde yaşamaya başlar.

Zulay’ın Şabdanbek Hakkındaki Gerçeği Açıklaması Zulay, oğlu Kapaz ve gelini Meeri ile konuşurken, Şabdanbek’in dönmesini bekleyerek on yedi yıl boyunca yol idaresinde çalıştığını anlatır. Bu uzun yıllar içinde yaşadığı zorluklar onu erken yaşta yaşlandırmış, yıpratmış ve saçlarını ağartmıştır. Zulay ilk kez Şabdanbek’in aslında Issık Göl bölgesinden olduğunu açıklar. Kapaz buna şaşırır ve neden bunu daha önce hiç söylemediğini sorar. Zulay ise babası Tölögön’ün, Kapaz’ın büyüüp uzaklardaki Issık Göl’de babasını arama hayaline kapılmasını istemediğini söyler; çünkü Çüy Vadisi ile Issık Göl birbirinden oldukça uzaktır. Kapaz, arşivleri araştırarak babası hakkında bilgi bulabileceğini söyler. Ancak Zulay, Şabdanbek’in hangi köyden geldiğini yine de açıklamaz.

Baatırbek’in Evine Ziyaret

Kapaz’ın Babasıyla İlgili Soruları ve Zulay’ın Hastalanması Kapaz, baba tarafından gelen kökenlerini, akrabalarını, kuzenlerini ve hangi boya mensup olduklarını öğrenmek istediğini söyler. Ancak aynı gün Zulay aniden rahatsızlanır. Köy sağlık merkezinden bir hemşire gelir ve ona iğne yapar. Yapılan tedavinin ardından Zulay kendisini biraz daha iyi hissetmeye başlar. Daha sonra Zulay, Kapaz ve Meeri misafir olarak Baatırbek’in evine giderler. İlk başta Baatırbek evde değildir; ancak eşi onları büyük bir sıcaklıkla karşılar ve onlar için zengin bir sofralar hazırlar. Zulay’a bakarken, onun yaşadığı zor hayat yüzünden kendisinden çok daha yaşlı görüldüğünü düşünür.

Bir süre sonra Baatırbek eve gelir ve Zulay’ı sıcak bir şekilde selamlar. Savaş ve geçen yıllar hem yüzünü hem de sesini büyük ölçüde değiştirmiştir. Zulay’a dikkatlice bakarken onu bir yerden tanıyormuş gibi hisseder; ancak nereden hatırladığını çıkaramaz.

Baatırbek'in Savaş ve Hayatı Hakkında Konuşması Sohbet sırasında Baatırbek, Kapaz ile ilk kez yaylada karşılaştıklarını ve o zamandan beri neredeyse baba oğul gibi olduklarını anlatır. Kapaz'ın dürüst ve çalışkan biri olduğunu, kolhozun gelişmesine büyük katkı sağladığını gururla söyler. Zulay da Baatırbek'e gösterdiği iyilik ve misafirperverlik için teşekkür eder. Kapaz'ın bu bölgede yalnız olduğunu ve çevresinde iyi insanların bulunmasına ihtiyaç duyduğunu söyler. Bir süre sonra Kapaz, Baatırbek'ten savaş yıllarına dair anılar anlatmasını ister. Ancak Baatırbek, o korkunç günleri hatırlamak istemediğini söyler. Savaşta aldığı nişanların, madalyaların ve askerî ödüllerin bile ona mutluluk vermediğini anlatır; çünkü savaş onu yaralamış, yüzünü parçalamış ve bir gözünü kaybetmesine neden olmuştur. Savaş hikâyeleri anlatmak yerine kendi hayat hikâyesini anlatmayı tercih edeceğini söyler.

Baatırbek'in Evindeki Akşam Yemeği Bu sırada kolhoz başkanı eşiyle birlikte eve gelir. Asılkan'ın hazırladığı kızırmısır överler ve kolhoz hayatı, ot hasadı ve kış hazırlıkları hakkında sıcak bir sohbet ederler. Kısa süre sonra sofranın en gösterişli yemeği getirilir: bütün bir koyunun eti. Bu, saygın misafirler için hazırlanan geleneksel ve onurlu bir yemektir. Baatırbek eşinden kendi bıçağını getirmesini ister. Bu, erkeklerin geleneksel olarak yanında taşıdığı katlanır bir bıçaktır. Eşi ona gümüş kaplamalı, boynuz saplı bir bıçak getirir. Baatırbek bıçağı dikkatlice eline alır ve onun hayatında özel bir yere sahip olduğunu, en sevdiği eşyası olduğunu söyler. Sessizce gülümseyerek yıllardır bu bıçakla adeta yol arkadaşı ve sadık dost olduklarını anlatır.

Zulay'ın Bıçağı Tanıması Zulay, Baatırbek'in elindeki bıçağı görür görmez derin bir şaşkınlık yaşar. Masadaki diğer insanlar et yiyip akşam yemeğinin tadını çıkarmaya devam ederken, o içten içe titrediğini hisseder. Zihninden tuhaf düşünceler geçmeye başlar. Bunun kader mi, bir gizem mi yoksa inanılması güç bir tesadüf mü olduğunu düşünür. Zulay, gümüş kaplamalı ve boynuz saplı bıçağı dikkatle bakar ve bir anda bu bıçağın bir zamanlar kendi babasına ait olduğunu hatırlar. Babası daha sonra bu bıçağı savaştan önce Şabdanbek'e vermiştir.

Zulay Derin Düşüncelere Dalıyor Zulay, Şabdanbek ölmeden ya da kaybolmadan önce bu bıçağı bu adama vermiş olabileceğini düşünmeye başlar. O andan itibaren Baatırbek'in mutlaka Şabdanbek'i tanıdığına ya da onunla bir şekilde bağlantılı olduğuna inanır. Sessizce, bıçak hakkında soru sorup sormaması gerektiğini kendi kendine düşünür. Bu sırada Kapaz, annesinin yemek yemediğini fark eder ve ne olduğunu sorar. Baatırbek de nazıkçe ona yemek yemesini söyler. Ancak Zulay duygularına artık hâkim olamaz ve birden ağlamaya başlar.

Zulay Yemekte Duygusal Olarak Sarsılır Masadaki herkes Zulay'ın yeniden hastalandığını düşünür. Kapaz hemen Meeri'ye yanında ilaç olup olmadığını sorar. Fakat Zulay kendini iyi hissettiğini söyler. Misafirler onun neden bu kadar huzursuz ve tuhaf davrandığını anlamaya çalışır. Bir süre sessizce oturduktan sonra Zulay, Baatırbek'e önemli bir şey sormak istediğini söyler ve doğrudan ona bakarak bıçağı nereden aldığını sorar. Baatırbek bir an şaşırır ve bıçağın kendisine ait olduğunu söyler. Zulay ise hemen duygulanır ve onun yalan söylediğini, bu bıçağın savaş öncesinde Şabdanbek'e ait olduğunu ısrarla dile getirir.

Baatırbek'in Gerçek Kimliği Ortaya Çıkıyor Zulay'ın sözlerini duyan Kapaz bıçağı dikkatlice eline alır ve aynı soruyu Baatırbek'e tekrar sorar. Baatırbek bir anda solgunlaşır, başı döner gibi olur. Elleri titremeye başlar ve konuşmakta zorlanır. Oda tamamen sessizleşir, herkes şaşkınlıkla onu izler. Sonunda titrek bir sesle "Sen Zulay mısın?" diye sorar. Zulay sessizce evet, kendisinin Zulay olduğunu söyler ve belki de Şabdanbek'in ona bir zamanlar karısının adının Zulay olduğunu söylemiş olabileceğini ekler. Bu anda herkes, savaş yıllarına ait gizli bir gerçeğin yavaş yavaş ortaya çıktığını hisseder. Odanın içi tamamen sessizleşir. Baatırbek nihayet konuşur ve aslında Şabdanbek olduğunu açıklar. Savaşta yüzünün ağır şekilde yaralandığını, tanınmaz hale geldiğini ve bu yüzden kimsenin onu tanıyamadığını söyler. Savaşta gösterdiği cesareten dolayı birçok madalya aldığı için insanlar ona "Baatırbek" yani "kahraman" demeye başlamıştır. Bu sözleri duyan Zulay büyük bir şok ve duygusal çöküş yaşar. İnanamayarak "Tanrım, sen yaşıyor musun?" diye haykırır. Gözleri dolarken, yıllardır saklı kalan gerçek sonunda ortaya çıkar.

Şabdanbek Gerçeği Öğreniyor Baatırbek olarak yaşayan Şabdanbek, Zulay'a savaş sonrası neden Usup'la evlendiğini sorar. Usup'un kendisine mektuplar göndererek onunla Zulay'ın evlendiğini ve çocukları

olduğunu yazdığını anlatır. Bu mektupları hâlâ sakladığını ve yıllarca bunlara inandığını söyler. Bunu duyan Zulay hemen Usup'la hiç evlenmediğini açıklar. Kapaz da duygulanarak annesinin tüm hayatı boyunca Şabdanbek'i beklediğini ve umudunu hiç kaybetmediğini söyler.

Ailenin Uzun Yıllar Sonra Yeniden Birleşmesi Gerçeği öğrendikten sonra Şabdanbek büyük bir suçluluk ve üzüntüye kapılır. Zulay'dan özür diler ve onun önünde diz çöker. Kapaz hemen onu ayağa kalkması için uyarır. Duygularına hâkim olamayan Şabdanbek, Kapaz'a sarılarak defalarca "Oğlum, oğlum" der. Ardından Zulay'ı da sıkıca kucaklar. Uzun yıllar süren ayrılık, acı ve yanlış anlaşılımların ardından birbirlerini affederler. Hep birlikte, hayatlarını mahveden ve onları yıllarca birbirinden ayıran şeyin savaşı olduğunu söylerler. Gözyaşları içinde, gençliklerini, aşklarını ve mutluluklarını çalan acımasız savaşı lanetlerler.

Gerçeğin Ortaya Çıkışı Bir anda Zulay fenalaşarak bayılır. Hızla ambulans çağrılır ve ona müdahale edilir. Doktor, durumunun stabil olduğunu ve ciddi bir tehlike olmadığını söyler. Kapaz sessizce Şabdanbek'e bakar ve dedikodulara inanıp gerçeği araştırmadığı için onu içinden sert bir şekilde yargılar. Şabdanbek uzun süre sessiz kalır. Sonunda, savaş sırasında Belarus topraklarında ağır şekilde yaralandığını ve büyük acılar çektiğini anlatır. Zulay ise yavaşça başını kaldırır ve hastaneden döndüğünde neden kendisini aramadığını sorar. Şabdanbek, yüzünün tamamen değişmesinden ve onu artık kabul etmeyeceğinden korktuğu için aramadığını söyler.

Usup'un Mektupları Şabdanbek, Usup'un kendisine Zulay'ın evlendiğini ve yeni bir hayat kurduğunu yazdığı mektuplar gönderdiğini açıklar. Bu mektuplara inanarak Zulay'ı tamamen kaybettiğini düşündüğünü ve bu yüzden geri dönüp aramadığını söyler. Bu yanlış anlaşılmanın yıllarca ayrı kalmalarının temel nedeni olduğunu ifade eder. Ardından eşi eski fotoğrafları getirir. Hâlâ şaşkın olan kadın fotoğrafları masaya koyar. Kapaz, annesi ve babasına ait fotoğrafları tanır ve geçmişteki bağ kesinleşir.

Duygusal Kavuşma ve Kabullenme Fotoğrafları gören Şabdanbek, suçluluk ve derin bir üzüntüyle ağlamaya başlar. Kolhoz başkanı onu teselli ederek hayatın öngörülemez olduğunu, savaş sırasında pek çok trajik yanlış anlaşılmanın yaşandığını söyler. Tüm bu karışıklık ve ayrılığın sorumlusunun Usup olduğunu da ekler. Sonunda Zulay sakın bir şekilde konuşur ve yaşadığı her şeye rağmen, yüzü tanınmaz hale gelmiş olsa bile ve çektiği tüm acılara karşın Şabdanbek'i kabul edebileceğini söyler.

Zulay'ın Son Sözleri ve Kapaz'ın Babasını Kabul Etmesi Şabdanbek Usup'un mektubunu gösterir ve Zulay yazıyı hemen tanır. Şabdanbek her şey için derin pişmanlık duyduğunu ve Kapaz'ın kalan hayatında annesini mutlu etmesini istediğini söyler. Kapaz yumuşak bir sesle, "Hadi gidelim anne," der. Zulay hastaneye götürülür ve durumu giderek zayıflar. Ölümünden önce Kapaz'a sessizce konuşarak babasıyla bağlarını koparmamasını ve geçmişi affetmesini ister. Zulay'ın ölümünden sonra Kapaz, Şabdanbek'i babası olarak kabul eder.

KARAKTER ANALİZİ

Zulay

Zulay, *Ak Saçlı Kadın* eserinin merkezî karakteridir. Hayatı savaş, ayrılık ve dayanıklılık tarafından şekillendirilmiş bir kadındır. Şabdanbek ile II. Dünya Savaşı'na gitmeden hemen önce evlenir ve ondan sonra bir daha asla onu göremez. Onun kaybolduğuna inanarak, oğulları Kapaz'ı tamamen tek başına büyütür. Bu süreçte tarım işlerinde ve yol bakım çalışmalarında son derece ağır ve zor koşullar altında çalışır. Usup'un evlilik tekliflerini sürekli olarak reddeder ve tüm yaşamı boyunca eşine duygusal olarak sadık kalır. Yıllar sonra Şabdanbek'in aslında hayatta olduğunu, ancak savaşta aldığı yaralar ve yanlış anlaşılımlar nedeniyle başka bir kimlik altında yaşadığını öğrenir. Onun hayatı bekleyişi, fedakârlığı ve asla tükenmeyen umudu temsil eder.

Sadık Zulay'ın en belirleyici özelliği sadakatidir. Otuz yılı aşkın bir süre boyunca, yalnızca savaş başlamadan önce onunla çok kısa bir süre, yani bir hafta yaşamış olduğu Şabdanbek'e bağlı kalır. Bu

bekleyiş pasif bir bekleyiş değildir. Usup'un defalarca yaptığı evlilik tekliflerini bilinçli olarak reddeder ve Şabdanbek bir gün geri dönerse onu bulabilsin diye eski yol deposunda kalmayı seçer. Etrafındaki herkes hayatına devam ederken, o yalnızca tek bir inanca tutunur. Şabdanbek'e olan sevgisi zamanla da, baskılarla da azalmaz. Tam tersine sabit, güçlü ve değişmez bir şekilde varlığını sürdürür. Bu durum bazı bağların mesafe, zaman ve sessizlikten daha güçlü olabileceğini gösterir.

Fedakâr Zulay sahip olduğu her şeyi oğulları Kapaz'a daha iyi bir hayat sunabilmek için feda eder. Babasının ölümünden sonra ailenin tek dayanağı hâline gelir. Yol bakım işlerinde ve daha sonra süt sağma işlerinde çok ağır koşullarda çalışır ve hiçbir zaman şikâyet etmez. Bütün çabasının tek amacı Kapaz'ın üniversiteye gidebilmesi ve kendisinin yaşayamadığı bir geleceğe sahip olabilmesidir. Gençliğini, sağlığını ve kişisel mutluluğunu tamamen oğlunun geleceği için feda eder. Onun için annelik yalnızca bir görev değil, hayatının tek anlamıdır.

Kederli Zulay'ın yaşadığı acı yalnızca iç dünyasında değil, fiziksel görünüşünde de kendini gösterir. Henüz kırklı ve ellili yaşlarında olmasına rağmen yaşlı bir kadın gibi görünür. Saçlarının beyazlaması yaşlılıktan değil, yıllarca süren gözyaşları, bekleyiş ve umutsuz haberlerin gelmemesinden kaynaklanır. Meerî'nin ailesi onu düşün öncesinde ilk kez gördüklerinde güçlü ve sağlıklı bir kadın beklerken, karşılarında hayatın yıpratmış, zayıf ve solgun bir insan bulurlar. Zulay acısını açıkça anlatmaz; bu acı içinde sessizce birikir, onu içten içe tüketir ve yaşından çok daha erken yaşlandırır.

Affedici Zulay'ı özel kılan en önemli yönlerinden biri affediciliğidir. Şabdanbek'in gerçeği yemek masasında ortaya çıktığında ona bağırır, onu suçlamaz ya da hesap sormaz. Onun yerine, yüzü değişmiş olsa bile ve aradan geçen yıllar çok uzun olsa bile onu kabul edebileceğini söyler. Ölüm döşeğinde bile kendi acısını düşünmez. Son sözlerinde Kapaz'a babasıyla bağlarını koparmamasını ve geçmişi affetmesini söyler. Hayatının son anlarında bile kendi acısından çok ailesinin yeniden bir araya gelmesini önemser.

Şabdanbek Şabdanbek, daha sonra Baatırbek olarak bilinen karakter, hikâyenin en trajik ve en karmaşık karakterlerinden biridir. O genç bir Kırgız askeridir. Savaş sırasında kısa bir izin döneminde Zulay'a âşık olur ve cepheye dönmeden sadece bir hafta önce onunla evlenir. Savaş onun yüzünü mahveder, bir gözünü kaybetmesine neden olur ve onun eski kimliğini adeta yok eder. Usup'un Zulay'ın yeniden evlendiğine dair gönderdiği yanlış mektuplar yüzünden her şeyi kaybettiğine inanır. Yüzündeki değişimden dolayı utanç duyar ve yaşadığı kırılma nedeniyle eve geri dönmez. Bunun yerine yeni bir kimlikle yeni bir hayat kurar ve saygın bir at çobanı olarak Baatırbek adını alır. Onun hikâyesi, savaşın sadece cepheye insanları öldürmediğini, savaş bittikten sonra da hayatları ve aileleri yok etmeye devam ettiğini gösterir.

Cesur Şabdanbek cesur bir karakterdir. Hem savaş alanında hem de günlük yaşamında büyük bir cesaret gösterir. Savaş sırasında çok büyük bir yiğitlikle savaşır ve Lenin, Kızıl Yıldız ve Şeref Nişanı gibi en yüksek askerî ödülleri kazanır. Asker arkadaşları arasında gösterdiği bu cesaret nedeniyle ona "Baatırbek" yani "kahraman" adı verilir. Ancak onun cesareti sadece savaşla sınırlı değildir. Savaştan yüzü parçalanmış ve kalbi kırılmış şekilde döndükten sonra hayatını sıfırdan kurar. Bir at çobanı olarak başarılı olur ve yüz kısırağın yüz tay doğurmasını sağlayacak kadar büyük bir başarı elde eder. Onun cesareti gösterişli değildir; sessiz, inatçı ve her şeye rağmen devam eden bir cesarettir.

Yaralı Şabdanbek yaralı bir karakterdir. Savaş sadece bedenini değil, ruhunu da yaralar. Yüzü tanınmaz hâle gelir ve bir gözünü kaybeder. Ancak onun en büyük yaraları görünmeyen yaralardır. Zulay'ın onu terk edip başka biriyle evlendiğine inanarak yıllarca bu düşünceyle yaşar. Bu yanlış inanç onun içini kemirir. Savaş yıllarını hatırlamak istemez ve bu günler hakkında konuşmaktan kaçınır. Hatta kazandığı askerî madalyalar bile ona mutluluk vermez. Gerçek ortaya çıktığında ise elleri titrer, sesi kırılır ve içinde biriken tüm acı ortaya çıkar.

Utangaç Şabdanbek utangaç bir karakterdir. Savaştan döndükten sonra yüzünün tamamen değişmiş olması nedeniyle Zulay'ın onu kabul etmeyeceğinden korkar. Gençliğinde evlendiği adamla artık hiçbir benzerliği kalmamıştır ve bu durumu görmesini istemez. Bu utanç duygusu Usup'un gönderdiği sahte mektuplarla daha da büyür ve Zulay'ın onu unuttuğuna inanmasına yol açar. Reddedilme ihtimalini göze

alamadığı için tamamen ortadan kaybolmayı seçer ve kimliğini gizleyerek yeni bir hayat kurar. Onun utancı zayıflık değildir; savaşın bir insandan aldığı her şeyi kaybetmiş bir adamın acılı tepkisidir.

Pişman Gerçekler ortaya çıktığında Şabdanbek pişman bir hâle gelir. Zulay'ın onu hiç unutmadığını, Usup ile evlenmediğini ve tüm hayatı boyunca onu beklediğini öğrenir. Bu gerçeğin ağırlığı altında çöker. Dizlerinin üzerine çöker ve gözyaşları içinde Zulay'dan özür diler. Kapaz'a sarılır ve defalarca “oğlum” diyerek geçmişte kaçırdığı yılları telafi etmeye çalışır. Onun pişmanlığı sadece yanlış anlamalarla ilgili değildir; kaybettiği ailesi, yalnız büyüyen oğlu ve onu beklerken yaşlanan eşi içindir. Sonunda savaş, hayatlarını mahveden en büyük felaket olarak lanetler.

Kapaz

Kapaz, hikâyenin merkezî karakteridir. O, genç bir tarım uzmanıdır ve hayatı yokluk ve gizem tarafından şekillendirilmiştir. Onun adı “kapan” ya da “tuzağa düşüren yer” anlamına gelir ve bu isim, annesi Zulay'ın onu dünyaya getirirken hissettiği duygusal sıkışmışlığı ve babasının geri dönmeyeceğini beklerken yaşadığı içsel hapsolmuşluğu yansıtır. Çüy bölgesinde babasız büyüyen Kapaz, annesi ve büyükanne-büyükbabası tarafından yetiştirilir. Çocukluğu, kökeni hakkında yayılan acı söylentiler ve büyükanne-büyükbabasının erken ölümüyle şekillenir. Buna rağmen çalışkan ve eğitilmiş bir genç adam olur. Onun hikâyesi, kimlik, aidiyet ve hiç tanımadığı babasını arayış üzerine kuruludur.

Çalışkan Kapaz çalışkan bir karakterdir. Tarım üniversitesinden mezun olduktan sonra tüm gücünü kolhozda yaptığı işe verir. Yaklaşık bin dönümlük bakir toprağı işler, toprağı verimli hâle getirmek için gübre kullanır ve korunga ile yulaf gibi yeni ürünler yetiştirir. Kış için yeterli ot hazırlanması konusunda, bazı yetkililer onun yöntemlerine karşı çıksa bile mücadele eder. Hatta Baatırbek bile Kapaz'ın dürüst çalıştığını ve kolhozu daha üretken hâle getirdiğini söyler. Kapaz yaptığı işler için övgü beklemes. Sadece yapılması gerektiği için yapar. Bu özellik, onun annesinin fedakârlığını görerek büyümesinden kaynaklanır.

Saygılı Kapaz saygılı bir karakterdir. Çevresindeki insanlara, özellikle yaşlılara karşı derin bir saygı duyar. Baatırbek ile ilk kez yaylada tanıştığında, ona madalyaları nedeniyle değil, karakteri ve çalışkanlığı nedeniyle saygı gösterir. Eğer Meeri ile evlenirse Baatırbek'in onların yaşamında bir rehber olacağını düşünür. Annesi Zulay'a da çok saygılıdır ve onun verdiği kararlara müdahale etmez, gerçeği gizlediğinde bile onu sorgulamaz. Kolhoz başkanı aracılığıyla yapılan geleneksel evlilik sürecini de eksiksiz şekilde uygular. Onun saygısı gösterişli değildir; içten gelen bir değerdir.

Duygularını İçinde Yaşayan Kapaz duygularını dışa vuran bir karakter değildir. Onları içinde yaşar. Meeri'ye âşık olduğunda bunu büyük sözlerle ifade etmez. Aksine, sevgisini sessizce içinde taşır ve ona kitaplar götürmek ya da sabah ayrılırken alnından öpmek gibi küçük davranışlarla gösterir. Annesi babasıyla ilgili gerçeği sakladığında Kapaz soru sorar ama baskı yapmaz. Gerçeğin yemek masasında ortaya çıktığı sahnede bile öfkeli bir patlama göstermez. Sadece sessiz kalır ve derin düşünür. Onun duygusal sessizliği soğukluk değildir; acıyı içten işleyen olgun bir yapının sonucudur.

Bağışlayıcı Kapaz'ın en güçlü özelliği bağışlayıcı olmasıdır. Baatırbek'in aslında babası Şabdanbek olduğunu öğrendiğinde ilk tepkisi içsel bir öfkedir. Onu, gerçeği araştırmadan dedikodulara inandığı ve ailesini aramadığı için eleştirir. Ancak ölmek üzere olan annesi ona geçmişi bırakmasını ve babasıyla bağ kurmasını söylediğinde, Kapaz bunu kabul eder. Tartışmaz, karşı çıkmaz. Sadece “hadi anne gidelim” der ve onu hastaneye götürür. Annesinin ölümünden sonra onun son isteğini yerine getirir ve Şabdanbek'i babası olarak kabul eder. Onun affı ani değildir; bilinçli, sevgiye dayalı ve acıyı geride bırakmayı seçen bir karardır.

TEMALAR

İs: Sosyalist Emek ve Ödüller Sovyetler Birliği'nde tüm ekonomi "beş yıllık planlar" adı verilen bir sistem etrafında kuruluydu. 1928 yılından Sovyet devletinin 1991'de dağılmasına kadar yürürlükte olan bu planlar, ekonominin her alanı için, ağır sanayiden tarıma kadar, belirli üretim hedefleri belirliyordu. Her kolhoz, her çiftlik ve her bireysel işçi, belirli bir süre içinde gerçekleştirmesi beklenen açık hedefler alıyordu.

Kırgızistan'daki çobanlar, sürü sahipleri ve köylüler için bu hedefler günlük yaşamı doğrudan şekillendiriyordu. Baatırbek gibi bir at çobanından, tek bir sezonda yüz kısırağın yüz tay vermesi beklenebilirdi. Bir çobana bin koyundan bin kuzu elde etme görevi verilebilirdi. Pamuk üreticileri için tarlalara tonaj kotaları konur, hayvancılıkla uğraşanlar için her hayvanın belirli bir ağırlığa ulaşması şart koşulurdu; bazen beslenen bir koyunun en az seksen kilogram et vermesi beklenirdi. Bunlar sadece öneriler değildi. Bunlar, bir kişinin toplum içindeki yerini ve devlet gözündeki değerini belirleyen zorunluluklardı.

İşçiler planlarını yerine getirdiğinde veya aştığında, ödüller hayatlarını değiştirecek kadar önemli olabiliyordu. Devlet onlara madalyalar, onursal unvanlar ve Baatırbek'in hikâyede aldığı Ekim Devrimi Nişanı gibi prestijli devlet nişanları verirdi. Bazı başarılı işçilere motosiklet ya da hatta otomobil bile verilebilirdi. Başkaları ise yıllarca süren ağır çalışmadan sonra dinlenebilecekleri ve iyileşebilecekleri sanatoryumlara ve tatil hastanelerine ücretsiz gitme hakkı kazanırdı. Uzak dağ yaylalarında yaşayan kırsal insanlar için bu ödüller, tanınma, onur ve yaptıkları ağır işin toplum için değerli olduğunun kanıtıydı.

Ancak bu sistem aynı zamanda büyük bir baskı da yaratıyordu. Hedefleri tutturamayan işçiler kamuya açık şekilde utandırılıyor, yetkililer tarafından eleştiriliyor ve devlet desteğini kaybediyordu. Gurur ile ceza arasındaki çizgi oldukça incedi. Hikâyede Kapaz, yeni tarım yöntemleri önerdiğinde agronomlar ve yetkililer tarafından dirençle karşılaşır; bu da planlı sistemin bazen yeniliği ve bağımsız düşüncüyü nasıl engellediğini gösterir. Buna rağmen Baatırbek ve Zulay gibi karakterler hayatlarını tamamen emeklerine adar. Bunu sadece devlet istediği için değil, aynı zamanda emek onların yalnızlık, yas ve savaşın görünmeyen yaralarıyla baş etme biçimi olduğu için yaparlar.

Örnek Sahne: Baatırbek'in başarısı sayılarla ifade edilir ve buna göre ödüllendirilir. O, çiftliğinin başarısını şu sözlerle açıklar: "yüz kısırağın yüz tay vermesi" — bu ifade, planlı ekonominin çok zor ve yüksek bir hedefinin eksiksiz şekilde gerçekleştirilmesi anlamına gelir. Bu hedefin başarıyla yerine getirilmesi, onun emeğinin ve üretkenliğinin bir göstergesidir. Bu başarısından dolayı Baatırbek'e Ekim Devrimi Nişanı verilir ve o, bu nişanı göğsündeki diğer madalyalara ekler. Bu ödüller yalnızca sembolik değildir; aynı zamanda onun "emek kahramanı" olarak sahip olduğu yüksek statünün somut bir kanıtıdır. Sovyetler Birliği'nde bu tür ödüller büyük bir saygı ve prestij göstergesi olarak kabul edilir.

Kadınların Emeği: Geleneksel Kırgız toplumunda kadının rolü büyük ölçüde ev içinde idi. Kadın, evin düzenini sağlayan, çocuk yetiştiren ve aileyi bir arada tutan kişi olarak görülüyordu. Ancak Sovyet sistemi bu yapıyı köklü biçimde değiştirdi. Devlet, kadın ve erkek eşitliğini resmî olarak ilan etti ve kadınları erkeklerle birlikte üretim hayatına dâhil etti. Bu durum kadınlara yeni haklar ve imkânlar sağlasa da özellikle kırsal Kırgızistan'da, çok ağır ve yıpratıcı iş yükleri de getirdi.

Zulay'ın hayatı bu çift yönlü yükün en açık örneğidir. Şabdanbek savaşta kaybolduktan sonra evde kalıp yas tutma lüksü olmaz. Demiryolu inşaatında erkeklerle birlikte çalışır, Frunze'den Rıbaçye'ye uzanan hattın yapımına yardım eder. Daha sonra yol yapımı ve bakım işlerinde görev alır; bu işler uzun saatler boyunca, her türlü hava koşulunda ağır fiziksel emek gerektirir. Zamanla süt sağan bir kadın olur; şafaktan önce kalkar, gün boyunca çalışır ve akşama kadar yorucu bir tempoda çalışmaya devam eder. Bu işler rahatlık için değil, bedeni yıllar içinde yavaş yavaş yıpratın işlerdir. Hikâye açıkça gösterir ki Zulay'ın erken yaşta beyazlayan saçları ve yaşlı görünümü yalnızca zamanın değil, yıllarca süren ağır emeğin sonucudur. İçindeki acı onu içeriden boşaltmış, dışarıdaki çalışma ise bedenini yıpratmıştır.

Meeri ise bu yükü taşıyan yeni kuşağı temsil eder. Genç ve enerjik olmasına rağmen hayatı hiç kolay değildir. Dağ meralarında koyun güder, onları kurtlardan korumak için soğuk gecelerde nöbet tutar ve mevsim sonunda sürüyü köye geri götürür. Kapaz, Meeri'nin tek başına sürüyü götürdüğünü duyduğunda ona yardım etmek için yanında gitmez; Meeri bu yolu kendi başına tamamlar. Bu da onun gücünü ve bağımsızlığını gösterir. Yetiştirdiği koyunların her birinin yaklaşık yüz elli yedi pound ağırlığa ulaşması, kolhozda erkeklerle eşit derecede çalıştığını kanıtlar.

Bunun ötesinde, Sovyet Kırgızistan'ında kadınlar tarımsal üretimin her alanında yer almak zorundaydı. Hasat zamanında tarlalarda saman toplar, patates söker, soğan çıkarır ve pamuk toplarlardı.

Bu işler sabahın erken saatlerinden akşama kadar süren, son derece yorucu işlerden oluşurdu. Aynı zamanda yemek yapmak, çocuk bakmak ve ev düzenini sağlamak da yine onların sorumluluğundaydı. Sovyet sistemi onlara kâğıt üzerinde eşitlik sağlasa da, pratikte eski sorumlulukların üstüne yeni yükler eklemişti.

Örnek Sahne: Meeri'nin ailesi düğünden önce Zulay ile ilk kez karşılaştığında güçlü ve dayanıklı bir kadın görmeyi beklerler. Ancak karşılarında, ince yapılı, saçları ağarmış ve elli yaşından çok daha yaşlı görünen bir figür bulurlar. Meeri'nin annesi, bu kadının hayatı boyunca derin acılar çektiğini hemen hisseder. Zulay'ın yıpranmış bedeni ve yorgun gözleri, kelimelerin tam olarak anlatamayacağı bir hayat hikâyesini taşır. O, savaşın, kaybın, anneliğin ve ağır emeğin yükünü tek başına taşımak zorunda kalan bir kadının canlı kanıtıdır.

Savaşın Yaraları: Bu uzun hikâyede her ana karakter, II. Dünya Savaşı'ndan kalan yaralar taşır. Bu yaraların bazıları dışarıdan görülebilirken, bazıları ise insanın iç dünyasında derinlerde saklıdır. Savaş, genç erkekleri ailelerinden koparır, bedenlerini yok eder ve onları bambaşka insanlar olarak geri gönderir. Kadınları yıllarca tek başına beklemeye mahkûm eder ve onları zamanından önce yaşlandırır. Çocuklar ise babasız büyür ve hayatları boyunca hiçbir zaman tam olarak cevap bulamayacakları soruların peşinden giderler.

Şabdanbek'in yaraları en belirgin olanlardır. Savaş onun yüzünü tamamen değiştirir, öyle ki geçmişinden kimse onu tanıyamaz. Bir gözünü kaybeder ve hastaneden döndüğünde adeta başka bir insan gibi görünür. Ancak asıl derin yara görünmeyen yaradır. Görünüşünden utanır ve bu yüzden Zulay'ın yanına dönmeye cesaret edemez. Sevdiği kadının, artık bu hale gelmiş bir adamı kabul etmeyeceğine inanır. Savaşın doğrudan yarattığı bu utanç, onu otuz yılı aşkın bir süre boyunca ailesinden uzak tutar. Kapaz ondan cephe anılarını anlatmasını istediğinde Baatırbek bunu reddeder ve o günleri hatırlamak istemediğini söyler. Onun için madalyalar ve nişanlar mutluluk değil, savaşın elinden aldığı hayatın acı hatırlatıcılarıdır.

Zulay'ın yaraları daha sessizdir ama en az onunki kadar yıkıcıdır. O hiç savaş görmez, ancak savaş onun hayatındaki her şeyi alır. İki kardeşi Yanyş ve Bayış savaşta ölür. Eşiyle yalnızca bir hafta birlikte olduktan sonra ondan ayrılır. Geride yeni doğmuş bir çocuk ve Şabdanbek'in hayatta olup olmadığına dair hiçbir bilgi kalır. Yıllar süren bekleyiş, ağlayış ve umut, onu yavaş yavaş genç bir kadından çok yaşlı bir insana dönüştürür. Beyazlayan saçları, zayıf bedeni ve hiç dinmeyen gözyaşları, savaşın onun üzerinde bıraktığı izlerdir.

Kapaz ise bu yaraları doğrudan yaşamasa da onları taşır. Babasız büyür ve çocukluğu boyunca kökeniyle ilgili acı söylentilere karşı kendini savunmak zorunda kalır. Adının "kapan" ya da "tuzağa düşüren" anlamına gelmesi bile onun için başlı başına bir yaradır; çünkü annesinin yaşadığı duygusal tutsaklığı simgeler. Hiç savaşa katılmasa da savaş onun tüm hayatını şekillendirir. Nerede büyüyeceğini, kimler tarafından yetiştirileceğini ve yetişkinliğine kadar taşıyacağı acı soruları belirler.

Zulay ile Şabdanbek arasındaki ilişki de savaşın kurbanıdır. Birbirlerini severler, ancak savaş onları sevgileri tam gelişmeden ayırır. Usup'un gönderdiği sahte mektuplar ise savaşın yarattığı koşullar sayesinde etkili olur: uzaklık, sessizlik, korku ve iletişimsizlik. Savaş olmasaydı, bu yalanlar hemen ortaya çıkardı. Ancak milyonlarca askerin kaybolduğu bir dünyada sahte bir mektup kolayca gerçeğe dönüşebilir.

Hikâye, savaşın güveni, gençliği, aşkı ve aileleri nasıl yok ettiğini gösterir. Cesur erkekleri saklanan yabancılara, sadık kadınları ise yorgun gölgelere dönüştürür. Bıraktığı izler sadece bir nesille sınırlı kalmaz; Kapaz gibi çocuklara da aktarılır ve onlar bu acının kaynağını bile tam olarak bilmeden bu yükü taşırlar.

Örnek Sahne: Baatırbek'in evindeki yemek masasında, otuz yıllık sessizlikten sonra gerçekler ortaya çıkar. Şabdanbek, elleri titreyerek ve sesi kırılarak kim olduğunu itiraf eder. Zulay, karşısında oturan ve hayatı boyunca beklediği adama bakar ve onu tanımakta zorlanır. O anda savaşın ne kadar acımasız olduğu tüm açıklığıyla ortaya çıkar. Birbirini seven iki insan aynı odadadır, ancak savaş onları o kadar değiştirmiştir ki neredeyse birbirlerini bulamazlar. Sonunda sarıldıklarında sevinmezler; birlikte ağlarlar ve gençliklerini, aşklarını ve hayatlarını çalan savaş lanetlerler.

Göçebe Yasaları: Kırgız halkı için "Göçebe Yasaları", yüzyıllar boyunca ulusal kimliği koruyan yazısız kurallar ve tabulardan oluşur. Bu kurallar bir zorunluluktan değil, geleneklere duyulan derin ve sessiz bir saygıdan kaynaklanır. Toplumu düzen, onur ve dayanışma içinde tutar; insanları hem atalarına hem de birbirlerine bağlar.

En kutsal ilkelere biri *Ak satılbaıt* yani "beyaz içecekler satılmaz" anlayışıdır. Süt, yoğurt ve özellikle kırmızı gibi içecekler kutsal kabul edilir. Kırmızı, yani fermente edilmiş kısrak sütü, geçmişte asla

satılmazdı; dağların insanlara verdiği bir armağan olarak kabul edilir ve yaylaya gelen herkesle özgürce paylaşıldı. Günümüzde yaşam değişse de bu anlayış tamamen kaybolmamıştır. Aileler hâlâ yüksek yaylalardan şehre kırmızı göndererek dağların yaşam veren gücünü paylaşırlar. Beyaz içecekleri satmak manevi bir uğursuzluk olarak görülürken, onları paylaşmak toplumu kutsayan bir davranış sayılır.

Evlilik gelenekleri de insan onuruna verilen büyük değeri yansıtır. “*Kalingsız kız bolso da, kaadasız kız bolboit*” şeklinde bilinen atasözü, kız için başlık parası olmasa bile mutlaka geleneksel düğün ritüellerinin eksiksiz yapılması gerektiğini ifade eder. Meeri'nin ailesi için para değil, kızlarının onuru ve saygınlığı önemlidir. Bu ritüeller, kızın ait olduğu topluluğa saygı gösterilmesini ve yeni evine gururla gitmesini sağlar.

Bu kültürel düzenin önemli bir parçası da *vekil baba (ökül ata)* ve *vekil anne (ökül ene)* geleneğidir. Kırgız toplumunda güçlü bir hiyerarşi ve kuşaklar arası saygı vardır. Bu nedenle gençler, evlilikle ilgili kişisel sorunlarını çoğu zaman doğrudan aileleriyle konuşmaktan çekinirler. Vekil baba ve vekil anne, bu boşluğu doldurarak çiftlere rehberlik eder. Gençlerin ailelerine sormaya çekindiği konularda onlara yol gösterirler. Kapaz, Baatırbek'e büyük saygı duyduğu için onu kendisi ve Meeri için bir vekil baba olarak görmek ister.

Son olarak *suiunçu* geleneği, güzel haberlerin mutlaka kutlanmasını sağlar. Bir kişi ev yapımı, düğün ya da iyi bir haber getirdiğinde küçük bir ödül ister. Bu ödül para, yiyecek ya da giysi olabilir. Suiunçu, bireysel sevinç toplumsal bir kutlamaya dönüştürür. Bu gelenekler, Kırgız toplumunu bir arada tutan görünmez bağlar gibidir.

Örnek Sahne: Kapaz annesiyle birlikte yeni evine geldiğinde, evi yapan komşular ve dostlar hemen *suiunçu* isterler. Kapaz ve Zulay, mutlulukla onlara Sovyet rublesi vererek bu iyi haberi ödüllendirirler. Bu sahne, modern dönemde bile göçebe geleneğin sıcaklığını ve toplumsal bağları nasıl koruduğunu gösterir. Benzer şekilde, kolhoz başkanı Meeri'nin ailesine resmi evlilik teklifinde bulunduğu anda tüm geleneksel ritüellere uyacağını söyler. Bu da Kapaz'ın değerinin, bu kutsal geleneklere duyduğu saygıyla ölçüldüğünü gösterir.

Aşk: Beklemek Birçok hikâyede aşk birlikte olmakla tanımlanır, ancak Zulay ve Şabdanbek için aşk, otuz yıl süren ayrılıkla şekillenir. Onlar II. Dünya Savaşı'ndan önce yalnızca bir hafta evli kalmışlardır ve savaş onları birbirinden koparmıştır. O yedi günlük kısa süre, bir ömür boyu sürecektir bekleyişin temelini oluşturur.

Zulay için aşk, inatçı ve her gün yeniden verilen bir karardır. Mektuplar gelmeseyse bile eşinin öldüğüne inanmayı reddeder. Usup'un ısrarlı evlilik teklifleri de dahil olmak üzere kendisine sunulan her yeni hayatı geri çevirir, çünkü kalbini çoktan bir hatıraya teslim etmiştir. Onu bıraktığı yerde, yani eski yol bakım deposunda kalır; belki bir gün geri döner diye hayatını orada sabit tutar.

Bu sessizliğin diğer tarafında ise Şabdanbek'in aşkı, utançla ağırlaştırmış bir yük haline gelir. Savaşta yüzü öyle ağır yaralanır ki aynada kendini tanıyamaz. Sahte mektuplarla Zulay'ın yeniden evlendiğini öğrendiğinde aşkı ölmez; aksine daha da derin bir yaraya dönüşür. Kendini, bu haliyle Zulay'a zarar verecek biri olarak gördüğü için ondan uzak durmayı bir koruma yolu sanır. Baatırbek adıyla yaşar, çalışır, emek verir ve madalyalar kazanır; fakat eşinin fotoğrafını gizli bir hazine gibi yanında taşır. Onların aşkı, otuz yıl süren sessizlik ve yanlış anlamalar içinde kurulmuş trajik bir bağdır.

Bu hikâye, savaşın bir insanın gençliğini, sağlığını ve yuvasını çalabileceğini; fakat bir zamanlar birbirini seçmiş iki insan arasındaki bağı tamamen yok edemeyeceğini gösterir.

Örnek Sahne: Gerçekler ortaya çıktıktan sonra yemek masasında ağır bir sessizlik çöker. Halkın Baatırbek olarak tanıdığı Şabdanbek, Zulay'ın önünde diz çöker. Otuz yılın ağırlığı bir anda üzerlerine çöker. Sarıldıklarında artık genç halleri değildir karşılarında; hayatın yıpratmış iki insan vardır. Gözyaşları içinde bu buluşmayı sevinçle kutlamazlar; aksine birlikte ağlar ve savaş lanetlerler. O sarılmada aşk, yıllar boyunca içine sıkıştığı “kafesten” nihayet kurtulur ve tüm acıya rağmen kalplerinin hâlâ birbirine ait olduğunu gösterir.